

Z A N A Š E S E L O

GRIPA

Svake godine, čim počnu hladni, kišoviti jesenji dani, učestaju i razne prehlade, pa nunjavice sve do prave, ozbiljne gripe ili influence. Jesenjska i zimska sezona naročito pogoduje širenju ovih bolesti, pa su u ovo doba ove bolesti veoma česte, dapače nekih godina zahvate čitave gradove, pokrajine i države, čak se mogu proširiti po čitavom svijetu kao teška pošast, epidemija. Tada obole stotine milijuna ljudi, a mnogi milijuni stradaju i životom. Takova velika epidemija, nazvana pandemija, zahvatila je potkraj I. svjetskog rata god. 1917.—1918. čitav svijet. Tada je od gripe t. zv. španjolske groznice, bolovalo preko četvrt milijarde ljudi, a samo u Evropi umrlo ih je od te bolesti preko 25 milijuna. Toliko ih nije poginulo na svim frontama za čitavog I. svjetskog rata. Razlog, zašto je onda ta gripa bila tako opasna, leži u općoj iznemoglosti ljudi na čitavom svijetu kao prva posljedica velikog rata. Glad, iznemoglost i velike prirodne nepogode često povlače za sobom velike bolesti i epidemije, jer smanjuju otpornost ljudskog tijela protiv bolesti, pa se bolesti mogu nesmetano razmahati.

Ali to nije uzrok bolesti, nego takove prilike samo pogoduju, da se bolest pojavi i učesta.

Uzročnik gripe je veoma sitna klica, a da je vidimo kao sitan ubod tanke igle, moramo je naročitim aparatom povećati nekoliko desetaka hiljada puta. Tu klicu zovemo virus influence, a živi u ustima, grlu, plućima i nosu bolesne osobe. Ali možemo je naći i u ustima osobe, koja još nije bolesna, ali je inficirana, zaražena, pa će bolest izbiti za dan dva. Može netko biti i inficiran, a ne će oboljeti jer je otporan, ali on nosi klice i može biti opasan za druge ljude.

Kako ove klice prelaze od ovakvih bolesnika ili zdravih kliconoša na zdrave osobe? Veoma lako.

Bolesna osoba redovito kašlje i kiše. A i zdrava osoba kadšto se nakašlje ili kihne. Pritom izbacuje iz usta i nosa hiljade nevidljivih sitnih kapljica. Te kapljice možemo vidjeti na staklu, ogledalu, papiru ili ruci, ako ih stavimo pred lice, kad kašljemo ili kišemo. Ako usta i nos ne zaštitimo, izlijeću kapljice u zrak oko nas, a

budući da su vrlo sitne i lagane, još dugo lebde u zraku. Ako osoba, koja kašlje ili kiše, ima u svojem nosu, ustima i grlu uzročnike influence, izletjet će ovi s kapljicama u zrak, i to u ogromnom broju. Prema tome zrak oko osobe, koja je inficirana klicama influence, bila ta osoba bolesna ili ne, pun je sitnih kapljica i klica influence.

I sada je lako shvatiti, kako se inficiraju zdrave osobe. Svatko, tko diše ovakav zrak, krcat ovim klicama, inficirat će se njima i može oboljeti ako nije otporan. A moramo znati, da je vrlo malo ljudi otpornih protiv uzročnika influence. Zato malo tko i izbjegne bolesti, kad ona zareda.

Lako ćemo razumjeti, zašto je najopasnije kad inficirana osoba kašlje ili kiše zdravoj osobi izravno u lice. Onda joj ubaci veliko mnoštvo klica, a mogućnost da obolimo je to veća, što veći broj klica dospije u naš dišni aparat. Ali opasnost od infekcije prijeti i onda, ako nam inficirana osoba ne kašlje direktno u lice, nego ako samo udišemo zrak koji je ona zarazila kašljujući i kišući. Dapače, i ako dođemo u neku prostoriju sat-dva nakon odlaska ovakove osobe, još prijeti opasnost od infekcije, iako mnogo manje, nego ako nam inficirana osoba kašlje izravno u lice.

Znamo li, kako se bolest širi i prenosi, moći ćemo se i čuvati od infekcije. Moći ćemo bar izbjeći masovnoj infekciji, ako nam već i ne uspije da se potpuno očuvamo od manjih infekcija. U tu svrhu za vrijeme epidemije nastojat ćemo, da bez potrebe ne zalazimo tamo, gdje je mogućnost infekcije vjerojatnija, kao na pr. u kina, kazališta, kavare, na sastanke, u tramvaje i autobuse. Naročito ne ćemo tamo voditi djecu. Kod kuće ćemo često zračiti sobe, naročito bolesničku, jer se tako smanjuje u zraku broj klica. Pazit ćemo, da ne ljubimo malu djecu, osobito dojenčad, da na njih ne kašljemo i ne kišemo. Ni mi ukućani, ni gosti, makar bili naoko zdravi. Osim toga napose ćemo strogo paziti, da svatko jede i pije iz svog tanjura i čaše, svojom žlicom i viljuškom, jer se klica može prenositi i ovim putem.

Na koncu treba istaknuti, da influencu moramo smatrati ozbiljnom bolešću, koja

može imati i teške posljedice. U svakom slučaju može potrajati više dana, a to je od velike ekonomske štete, jer je tada čovjek za rad nesposoban. Već kod prvih znakova bolesti treba leći u krevet, jer je topli krevet najbolji i najbrži lijek. Hrvamo li se s bolešću na nogama i na poslu, redovito se to svršava na našu štetu: trajanje bolesti znatno se produži, a osim toga ovakav junak širi bolest oko sebe, pa od njegova rada ima kud i kamo više štete nego koristi.

Dr. Eugen Nežić

ZUTICA KOD GOVEDA

Žuticu smatramo danas posljedičnom pojavom različitih bolesti, koje dovode do toga, da se nakuljaju sastavine žuči u krvi, potom se djelomično zadržavaju u tkivima, a zatim se izlučuju njihovi preostali dijelovi iz organizma.

Razlozi, zašto nastaje žutica, mogu biti vrlo različiti, no da ih lakše razumijemo, svrstat ćemo ih u tri skupine. Tako u prvu skupinu pripadaju svi oni, koji se temelje na spriječenom ili oštećenom otjecanju žuči iz jetre odnosno žučnog mjehura (katari sluznica, žučni kamenci, nametnici, strana tijela). U drugu skupinu pripadaju uzroci, koji dovode do oštećenja jetre (zaraze, otrovanja), a u treću skupinu pripadaju opet svi

oni uzroci, koji dovode do pojačane razgradnje krvi. No moramo dopustiti i mogućnost, da istodobno mogu djelovati razlozi iz prije spomenutih dviju ili triju skupina.

Najuočljiviji se znaci žutice primjećuju na vidljivim sluznicama, t. j. oka, nosa ili usta, a potom i na bijeloj koži. Sluznice najme s kožom primaju boju sličnu limunu, a katkad narandži.

Osim toga poprimaju takovu promijenenu boju i tjelesne izlučevine, kao što su: mlijeko, suze, slina pa i mokraća. Nadalje se javlja kao posljedica štetnog djelovanja zadržanih žučnih sastavina na organe tijela: gubitak teka, pa mršavljenje i slabljenje, zatim nepravilnost srčanog rada i krvnih žila, dalje potištenost, a u jačem stupnju pospanost do nesvijesti ili pak grčevi mišićja s uzbuđenjem i otežanim disanjem. K tome svemu pridružuje se ponekad svrbež kože, pa krvarenja po sluznicama i koži. Tako oboljele životinje u najtežim slučajevima ugibaju.

Budući da je za svako uspješno liječenje osnovni uvjet da se točno ustanovi razlog bolesti, a kod žutice je taj vrlo različit, to je najprobitačnije obratiti se što prije stručnjaku, da odredi, kako treba životinju liječiti.

M. Š.

ŠTA SE VI MIJEŠATE U MOJ POSAO?

Kad je Bara otišla od Mande, dugo je razmišljala o tome savjetu za proizvođače, pa je obišla još nekoliko susjeda, s kojim je o tome govorila. Većina je bila za to, da se savjet osnuje što prije, jer je Perino neuredno poslovanje na sabiralištu mnogima dojedilo. Ali bilo je i takvih, koje su na to odmañivale rukom, neke iz neznanja, a neke i iz računa.

— Šta mi tu možemo — govorele su. — Zar da vodimo brigu i o onom, što nas nije briga, kao da nemamo i svojih vlastitih previše. Ako nije na sabiralištu nešto u redu, neka se Uprava pobrine da bude, i zašto da se mi Peri zamjeramo? Bolje je biti s njim u dobrim odnosima, jer je ipak on šef na sabiralištu, pa nam još može i većih neprilika napraviti. Usto su još neke mislile: — Dok Pero aljkavo radi, može mu se uz mlijeko podvaliti pokoja litrica vode, pa ni to nije na odmet.

No ni Manda nije ostala samo kod svoga razgovora s Barom. Raspitujući uvjerala se, da je Bara istinu govorila, pa tvrdo odluči da će popraviti stanje na sabiralištu. Otišla je do predsjednika poljoprivredne zadruge i posavjetovala se s njime. Predsjednik je bio ozbiljan i pametan čovjek i u cjelini je prihvatio Mandin prijedlog da se sazove sastanak svih proizvođača mlijeka, na kojem će se izabrati nekoliko najsavjesnijih za kontrolu sabirališta.

Jedne večeri iza toga, dok je Pero sjedio u gostionici sa svojim prijateljima, koji su redovito svaki sastanak omalovažavali, i nadmudrio se s njima uz vino, — dotle je u dvorani zadružnog doma Manda pred sakupljenim proizvođačima mlijeka iznosila potrebu da se osnuje savjet za proizvođače, jer sadašnji poslovođa Pero ne posluje kako treba i jer sabiralište ne drži u redu.

Mnogi proizvođači, koji su do sastan-

ka u taj pothvat gledali s nepovjerenjem, sada su se oduševili Mandinim izlaganjem i naposljetku svi jednoglasno podupirali Mandin prijedlog, da se u savjetu izabere komisija, koja će povremeno kontrolirati rad poslovođe i sabirališta, ali će opominjati i pojedine nesa- vjesne proizvođače, čak predlagat će, da im se onemoguću predaja mlijeka sabira- lištu.

Negdje u polovini sastanka digao se iz posljednjeg reda ogorčeni protivnik savjeta Imbra i neprimjetno izašao na- polje, da obavijesti Peru, što mu se spre- ma, no kad je došao do gostionice, Pero je već otišao s vinskom bračom pjevaju- ći na spavanje, a ujutro dignut će se pospan i mamuran, teške glave. Sutra- dan ujutro, upravo kad je Pero htio izaći sa svojim vinskim bratom na još jednu čašicu razgovora u obližnju gostionicu, kad li se na vratima pojavi Manda, Ba- ra i još nekoliko mlađih i starijih žena, koje su ovog puta došle bez ičega u ru- kama. Kako se Peri već dobroano vrtje- lo u glavi od rakije kojom je liječio gla- vobolju od sinoćnjeg lumperaja, a nije imao pojma, što znači taj iznenađan po- hod, jer ga Imbro još nije obavijestio, razvukao je usta na osmijeh, kao da želi reći svome pajdašu: —Vidiš, kako me že- ne vole. Čak same dolaze k meni. Mo- gu birati, kako me god volja. — I već je počeo one mlađe zadirkivati svojim neumjesnim šalama pozivajući ih na piće i na zabavu u gostionicu. No to njegovo dobro raspoloženje brzo splasne, kad je Manda rekla:

— Druže Pero, došle smo da pregle- damo sabiralište, pa te molimo da nam pokažeš sve prostorije sabirališta, stro- jeve i kante, u kojima otpremaš mlijeko u grad.

— Šta vi imate da pregledate? Tko vas je ovlastio na to? Šta se vi miješate u moj posao? — upola srdito rekao je Pero.

— Eto, Pero, rekla je Manda, — da se više brineš o sabiralištu i proizvođa- čima mlijeka, znao bi, šta mi treba da pregledamo, tko nas je na to ovlastio i zašto se miješamo u tvoj posao. Sinoć je osnovan Savjet za proizvođače, i u od- bor tog savjeta proizvođači su izabrali nas, koje ovdje vidiš, a da u to ne dvo- jiš, pogledaj ovaj zapisnik. — Tu Manda izvadi zapisnik o sastanku i punomoć, koju su potpisali svi proizvođači, gdje se odobrava odboru da može slobodno u svako vrijeme pregledati poslovanje na sabiralištu i o zapaženom stanju izvješ- ćivati savjet i Upravu, a oni će nasto-

jati, da se pravilan rad u sabiralištu po- hvali, a nepravilan ispravlja.

Dok je Manda objašnjavala, njegov se vinski brat izgubio, a Pero pritiješnjen dokumentiranim zahtjevom kontrole nije imao ni kud ni kamo, pa ih povede u prostorije sabirališta.

Bara, koja se za cijelo vrijeme dr- žala ozbiljno, zasja od zadovoljstva, kad ih je Pero uveo u sabiralište.

— Eto, — mislila je, — još nedavno sam se i ja osjećala mučno, kao Pero sada u sabiralištu, kad mi je Franjo prigovarao, — a gle sad, čak i ja mogu poslovođu kontrolirati. Zbilja je ova na- ša Manda sjajna žena. Ja sam sigurna, da će ona i ovog Peru dotjerati u red.

Od jada i uzbuđenja Peri se ishlapilo vino iz glave. Išao je naprijed nekako potišteno, jer je kontrola na svakom ko- raku našla ponešto, što nije bilo u redu. Zidovi su zarasli u plijesan, a po uglo- vima se vijali barjaci paučine. Pod je bio zapušten u nečistoći. Posude je bilo po cijeloj prostoriji razbacano bez reda, a da o čistoći i ne govorimo! Kante je obuzimala rđa, a najgore je bilo, da je u kantama, koje su baš toga časa treba- le biti punjene mlijekom za otpremu, bi- lo po litru i više vode.

Kad je pregled bio završen, pozvali su Peru u poslovnicu sabirališta, da ga u- pozore na sve te nedostatke, koje su zapazili, ali i u poslovnicu je bilo svega i svašta. Umjesto bočica za uzimanje u- zoraka od proizvođača mlijeka bilo je čokanjčica od rakije i čaša od vina, pa je poslovnica bila više nalik na točioni- cu nego na poslovnicu. Knjige i ostali potrebni poslovni papiri bili su razbacani po stolu, zamašćeni i zgužvani, a prostori- ja nije bila pometena tko zna otkad.

Pero je bio mlad i bez dovoljno struč- ne spreme, i samo zbog nedovoljnog broja stručnjaka Uprava ga je poslala na ovo sabiralište, jer se pokazao valjan i marljiv na prijašnjem poslu, dok je radio pod nadzorom. No i njemu je vje- rojatno pomutio mozak uspon, a pod u- tjecajem nekih promućurnih računđija u selu počeo je raditi naopako. Sada je stajao potišten, jer eto, ako se za sve to sazna, mogao bi ostati čak i bez po- sla. No Manda ne bi bila pravi čovjek, da je sve to shvatila tragično i nepo- pravljivo, pa reče:

— Evo, Pero! Našli smo mnogo toga, što ne valja u tvome poslovanju. Mi znamo, da ni ti nisi svemu kriv. Mož- da su krive i prilike, u kojima si se u- čio ovom zanatu, pa nisi sve naučio i

sve shvatio, a ima i proizvođača, kojima tako ide u račun. Ja mislim, da bi bilo dobro, da te pošaljemo na kakav stručni tečaj, na kojem ćeš sve naučiti kako valja. Ali i bez tog tečaja možeš na sabiralištu štošta popraviti. Prvo, okani se pijančevanja, jer je to ružno i krnji ti ugled. Drugo, drži red i čistoću u mljekari, pa će se ljudi manje na tebe tužiti. I treće, ne pušti da ti proizvođači

mljeka prigovaraju zbog nečistoće, nego se potruđi, da one, koji nose nečisto i razvodnjeno mlijeko, opominješ i učiš redu i čistoći. Zasad neka ti to bude prva opomena, a po mogućnosti i zadnja. Pero je obećao, da će se popraviti. Priznao je svoju krivnju u cijelosti i odlučio, da prvom prilikom nadopuni svoje znanje o mlijeku i mljekarstvu.

F. Š.

NAŠE MLJEKARE

MLJEKARA »ZORA« VIROVITICA

uporedo rješava tehnička i organizaciona pitanja

Iako je zbog gotovo neprohodnih putova otkup mlijeka smanjen, u mljekari je vrlo živo.

Radeći po perspektivnom programu za preuređenje i proširenje mljekare, sada se završava izgradnja administrativnog dijela zgrade, zatim hladnjače i prostorija za zrenje sira. Djelomično su uređene i prometne površine u krugu mljekare.

Rješavajući tehničke probleme, radni kolektiv ne zaboravlja ni organizacione. Dne 29. X. održan je sastanak radničkog savjeta, na kojem je zaključena otkupna cijena postavno u dvorište proizvođača 24 Din za normalno mlijeko (s 3,8% masti). Proizvođačima, koji sami donose mlijeko u mljekaru, posebno se plaća donos još 1—2 Din po litri.

Dne 8. XI. održan je u poduzeću prošireni sastanak upravnog odbora, kojemu su prisustvovali i neki privredni i politički rukovodioci, između ostalih bili su prisutni drugovi: Z. Lokmer-predsjednik NO kotara, N. Bosanac — predsjednik Kot. sav. poljoprivrednih zadruga, I. Crnjak — načelnik Odjela za privredu NO kotara, M. Valentić — načelnik odjela za privredu Grad. opć., pa drug Fajt, tajnik novoosnovane središnje stočarske zadruge u Virovitici. Sastanku je prisustvovao i drug ing. Markeš od Stručnog mljekarskog udruženja.

Na tom sastanku razmotrena je problematika o otkupu mlijeka s obzirom na nove propise o prenošenju otkupa poljoprivrednih proizvoda na zadruge. Zaključeno je, da se i otkup mlijeka — uz pomoć poduzeća i središnjih zadrughih organizacija — postepeno prenosi na one zadruge, koje su voljne i organizaciono sposobne da ga prihvate.

Osim brige o otkupu mlijeka treba obratiti naročitu pažnju unapređenju stočarstva na području čitavog kotara, jer bez naprednog stočarstva nema ni dovoljnih količina mlijeka, ni napredne poljoprivrede.

Razmatrano je i pitanje o unapređenju stočarstva i mljekarstva na području bivšeg slatinskog kotara, koji je unišao u sastav novog virovitičkog kotara. Da se to pitanje uzmogne potpunije i svestranije obraditi, donesen je zaključak, da središnja stočarska zadruga u najskorije vrijeme sazove sastanak zainteresiranih predstavnika.

M.

POGON ZAGREBAČKE MLJEKARE U PITOMAČI

Iako je pogon u staroj zgradi, prilično je dobro opremljen zahvaljujući neprekidnim naporima rukovodioca druga I. Kovača. Na periferiji rejona Zagrebačke mljekare ovaj je pogon opremljen za preradu i za obradu mlijeka. Ljeti, kad se Zagreb može opskrbiti mlijekom iz bliže okolice, pogon u Pitomači proizvodi maslac i kazein, a zimi otprema sve mlijeko u Zagreb.

»Uz neprekidnu borbu sa separatorima«, kaže rukovodilac pogona, »teško mi je doći do mlijeka. Separatori plaćaju samo za deci vrhnja 26 dinara, a ja cijelo mlijeko plaćam 26 Din po litri. Tako dugo, dok je potražnja veća od ponude, oni mogu lako konkurirati, ali ako dođe od malog zastoja u prodaji, onda ne znaju kud bi s robom, jer vrhnje ne pasteriziraju, pa se maslac brzo kvari tim prije, što nemaju nikakve hladnjače za uskladištenje maslaca«.

Ovome zaista ne treba komentara. No pitanje je, dokle će tako biti, da najprimtivniji pogoni mogu najuspješnije poslovati?

M.